

noget Bød eller nogen Opfordring i Loven, viger han tilbage fra og undgaaer helst saalænge som muligt Stillinger som disse, men naar han først bliver indbraget i denne Bevægelse, naar han opfordres til denne Samvirken og troer, at han er istand til at virke noget Godt, saa vil Sagen stille sig heelt anderledes. Det er Noget, vi have fundet i mangfoldige Forhold, hvor man ikke skulde ane, at der var Kræfter til at udføre en eller anden Gjerning. Hvor Pligten kalder, hvor Balget finder Sted, hvor Medborgere kaare, der gaaer det, der komme de Kræfter frem, som man ikke skulde troe vare tilstede. I den Henseende er det godt at see, at der dog fra een Side idetmindste er fjernet Betænkkeligheder, som man tidligere havde ved at uddele en Mynndighed som denne og begynde dette Forsøg paa lidt kirkeligt Liv i Danmark; det er Landemodernes Erklæringer, jeg sigter til. Jeg troer, det var urigtigt, naar det af et æret Medlem blev sagt, at kun de højere Geistlige vare hørte; fra Regeringens Side blive jo vel kun de hørte, men ved de Erklæringer, der ere givne af Landemoderne, have ogsaa andre Geistlige været med. Der er afgivet næsten eenstemmige Erklæringer for det Lovforslag, Ministeriet sendte om, fra Aarhus og Aalborg Stifters Landemoder, og det var udvidede Landemoder; fra Viborg og Thyens Stifters Landemoder er der, saavidt jeg veed, afgivet Erklæringer derfor med en ret anstændig Majoritet, og det var ogsaa udvidede Landemoder; Rosland = Falsters Stift har erklæret sig deels for, deels imod, og Ribe Stift har vel erklæret sig imod, men det har, vel at mærke, erklæret sig for et tidligere Forslag, der gif langt videre, og som ikke i nogen Henseende var i Modsetning til dette. I Sjællands Stift har man bestemt modsat sig Forslaget, men jeg tilstaaer, at jeg anseer det for Noget, som ikke burde tale imod Forslaget her i Forsamlingen, thi naar jeg tager Hensyn til, hvorledes den Mand, der i saamange Henseender har virket meget i religiøs Henseende her i Landet, har stillet sig til Forslaget, saa kan jeg ikke troe Andet, end at han vistnok der er kommen paa Afveie, idet politiske Grunde synes at have bevæget ham til at modvirke det, han selv tidligere med saa stor Styrke har erklæret

sig for, uden at der i Forholdene er foregaaet Forandringer, som kunne have været virkende i saa Henseende. Dette med Hensyn til den ene Indvending.

Der er et Andet. Man siger: vi befinde os i en Overgangstid, vi trænge kun til Fred og Ro. Jeg maa tilstaae, at jeg aldrig egentlig har kunnet forstaae, hvad det er for en Fred og Ro, man taler om. Jeg har den højeste Agtelse for flere af de Mænd, der have udtalt denne Sætning, og jeg maa erkjende, at netop de Mænd mere end de fleste Andre have bidraget til at vække det kristelige Liv i Danmark, men er det dog ikke mærkeligt at høre, at de Mænd saa tale om Fred og Ro? Hvad er Fred og Ro? Fred og Ro i den flettere Forstand det er Død, det er den Død, de ville bort fra. Fred og Ro i bedre Forstand findes aldrig i den Skikkelse, hvori man taler derom, da fuldkommen Fred og Ro paa den Maade, man fordrer det, jo for Mennesker er en fuldkommen Umulighed. Sjælelige stærke Kampe maae altid foregaae der, hvor der er et kristeligt Liv; Modsetningerne maae komme frem, og jo stærkere det kristelige Liv er, desmere maae Giendommelighederne hos hvert enkelt Menneske afprøve sig. Menneskene ere engang usfuldkomne, det er Giendommelighederne, der komme frem, og vi skulle altsaa ikke være bange for det frie og stærke Liv, der vil kunne vise sig i alle sine Modsetninger. Vi skulle ikke tale om den Fred og Ro, der skulde stables, som Noget, vi trænge til, da den netop i den Forstand, hvori den af Mange paakaldes, vilde blive Døden eller dens andet Beg. Jeg har seet et Exempel paa, hvorledes man kan arbejde med kirkelige Forsamlinger, nagtet den Fred og Ro, man taler om, tilbvisse ikke var tilstede. Jeg har været i det Land, hvor de kirkelige Forhold maaskee have udviklet sig paa den mærkeligste Maade og netop paa den Tid, hvor Brydningen var stærkest. Det var, efterat den store Adskillelse i Skotland havde fundet Sted, og jeg besøgte da baade Trifirkens Forsamling og den bestaaende Kirkes Forsamling. Det vilde have undret dem, mine Herrer, der at see, hvorledes disse Kirker lige efter Adskillelsen arbejdede med de samme Former, hvorledes